

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1883. Första Kammaren. N:o 10.

Onsdagen den 14 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Herr *Hammar* anmälde, att han infunnit sig för att deltaga i riksdagsgöromålen.

Upplästes ett insändt läkarebetyg af följande lydelse:

Att ledamoten af Riksdagens Första Kammare Herr Kapiten *Julius Mankell* är sängliggande sjuk i Arthritis intygar
Stockholm d. 11 Febr. 1883.

C. Häggström,
Med. D:r.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Anmälades och bordlades

Stats-Utskottets Utlåtanden:

N:o 3, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1882 års riksdag;

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar;

N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel;

N:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel; och

Första Kammarens Prot. 1883. N:o 10.

N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel; äfvensom

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 4, i anledning af väckt motion om upphäfvande af sista punkten i § 16 mom. 1 af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

N:o 5, i anledning af väckt motion om tillägg till 4 kap. 55 § Utsökningslagen; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser för skyddande af bi.

Företogs val af en suppleant i Bevillnings-Utskottet efter Herr Carlheim-Gyllensköld, A. T., och utsågs dertill

Herr Gavelius, J. E., med 56 röster.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 7 och 10 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 3, i anledning af väckt motion om förklaring af eller tillägg till 26 kap. 1 § Byggningsbalken.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammararen åtskildes kl. $1\frac{3}{4}$ e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Fredagen den 16 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 2 e. m.

Anmälades och bordlades Lag-Utskottets nedannämnda Utlåtanden:

N:o 7, i anledning af väckt motion om kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden;

N:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 9 § i förordningen den 17 Maj 1872, angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om tillägg till 26 kap. 4 § Byggningsbalken.

Föredrogos Stats-Utskottets nedannämnda, den 14 i denna månad bordlagda Utlåtanden:

N:o 3, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1882 års riksdag.

1 och 2 punkterna.

Lades till handlingarna.

3 punkten.

Bifölls.

4—9 punkterna.

Lades till handlingarna.

10 punkten.

Bifölls.

N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition an-

gående beviljande af vissa förmåner för enskilda jernvägsanläggningar.

Bifölls.

N:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel.

Bifölls.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran följande, den 14 innevarande Februari bordlagda ärenden, nemligen Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 6 och 7 samt Lag-Utskottets Utlåtanden N:is 4—6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades Herr *Adlersparre* under tre veckor från den 19 i denna månad.

Justerades ett protokollsutdrag för detta sammanträde, hvar efter Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Lördagen den 17 Februari.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 10 innevarande Februari.

Herr Grefven och Talmannen tillkännaf, att Friherre von *Vege sack* anmält sig vara af sjukdom hindrad att bevista dagens sammanträde.

Anmälades och bordlades Stats-Utskottets Utlåtande N:o 14, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer.

Företogs val af tjugufyra valmän för utseende af Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till valmän utsedde:

Herr Berg	med 57 röster,
„ Bäckström	„ 57 „
„ Casparsson	„ 57 „
„ Cavallin	„ 57 „
„ Dahm	„ 57 „
Friherre von Essen, R. J.,	„ 57 „
Herr Falk	„ 57 „
„ Fock	„ 57 „
„ Gavelius	„ 57 „
Grefve Hamilton, W. G.,	„ 57 „
Herr Kockum	„ 57 „
„ Lindahl	„ 57 „
Grefve Mörner	„ 57 „
Herr Nyström	„ 57 „
Grefve Piper, Charles Emil,	„ 57 „
Herr von Platen	„ 57 „
„ Rappe	„ 57 „
„ Robson	„ 57 „

Herr Rääf	med 57 röster,
„ von Stockenström	„ 57 „
Grefve Strömfelt	„ 57 „
Herr Svanberg	„ 57 „
„ Wallberg	„ 57 „
„ Widmark, C. O.,	„ 57 „

Anställdes val af sex suppleanter för de valmän, som af Kam-maren fått i uppdrag att utse Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit till suppleanter för dessa valmän utsedde:

Herr Dahl	med 57 röster,
„ Fosser	„ 57 „
„ Biesert	„ 57 „
„ Sederholm	„ 57 „
„ Lundin	„ 57 „
„ Richter	„ 57 „

sedan ordningen dem emellan blifvit genom lottning bestämd.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 14 och 16 i denna månad bordlagda Utlåtande N:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel.

*Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»friheter»
upptaget be-
lopp.*

1 punkten.

Friherre Klinckowström: Jag har begärt ordet för att få fästa Kammarens Uppmärksamhet på en omständighet, som mig synes att Stats-Utskottet försummat att observera. Det är en händelse, som ser ut som en tanke, och det är visserligen fråga om ett obetydligt belopp, men det är tillika fråga om en grund-sats, som är ganska vigtig, enär dylika frågor återkomma på de öfriga hufvudtitlarne. Det är nu fråga om afskrifning af så kal-lade "friheter" för ett hradshöfdingeboställe, som lyder under Svea hofrätt och dess justitiestat. En dylik afskrifning af "friheter" förekommer sedan — i tredje punkten af Utskottets betänkande — för Göta hofrätt och derunder lydande justitiestat.

När man går till källan för Stats-Utskottets vetande i dessa båda frågor, befinnes det vara i inkomstberäkningen Chefens för Finansdepartementet uttalande att, i och med detsamma som grundskatter och indelningsverk afskrifvas, deraf skulle följa att äfven åtskilliga i riksstaten nu i särskild kolumn upptagna så kallade "friheter" skulle bortfalla samt ur riksstaten utgå, och Herr Chefen för Finansdepartementet har mycket noga redogjort

för, hvilka dessa "friheter" på de olika hufvudtitlarne utgöra. Går man till nyssnämnda inkomstberäkning, finner man, att Chefen för Finansdepartementet der pag. 7 upplyser saken med följande ord: "Riksstaten upptager nemligen å utgiftssidan, under många anslag, så väl ränta som tionde i kolumnen för »indelnig och dermed jämförlig anvisning, friheter», hvilken kolumn omfattar sådana indelningar, som visserligen i räkenskaperna debiteras och afföras, men i verkligheten hvarken till statsverket utgöras eller af statsmedel utbetalas, utan bestå i frihet från skatt, hvilken dock å utgiftssidan upptages såsom ett anslag för visst ändamål." Att likvisst Chefen för Finansdepartementet icke föreslagit afskrifning af *alla* "friheter", som i 1883 års riksstat förekomma och hvilka sammanlagda utgöra 1,465,252 kronor, synes tydligen deraf, att Departementschefen af de utaf honom beräknade "friheter" 1,202,497 kronor — siffran förekommer i inkomstbetänkandet pag. 14 — i fråga satt att nu afskrifva endast ett belopp af 888,942 kronor. Detta mindre belopp mot hvad riksstaten innehåller under benämningen "friheter" kommer sig till en del deraf, att Departementschefen deri icke innefattat den titel, som under "friheterna" förekommer med benämningen *kyrkotionde* — förmodligen på den grund att dertill fordras kyrkomötets bifall — men äfven deraf att det finnes åtskilliga andra delar af dessa "friheter", hvilka icke nu i fråga komma att afskrifva.

Uteslutande ur riksstaten af ett under rubriken »friheter» upptaget belopp.
(Forts.)

Afskrifningen å "friheterna" är nemligen af Kongl. Maj:t begärdt endast och allenast på den grund att afskrifning af grundskatter och indelningsverk skulle i fråga komma, och detta är så mycket säkrare, som man, om man med uppmärksamhet läser inkomstberäkningen, finner, att Chefen för Finansdepartementet å pag. 7 citerar — och jag förmodar delar — i det afseendet skattekomiténs åsigt, enligt hvilken denna afskrifning till det af mig nyss nämnda belopp begäres allenast under förutsättning af grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens samtida afskrifning. Jag vet visserligen, på sätt äfven inkomstberäkningen upplyser, att detta endast är en bokföringsåtgärd, men dessa "friheter" hafva bestått och varit uppförde i riksstaten å ena sidan såsom utgift och å den andra bland inkomster af räntor och tionde såsom inkomst sedan långliga tider tillbaka, och hade det icke varit för den stora afskrifningsfrågan skull, är jag öfvertygad att båda dessa kolumner skulle, *efter en föregående grundlig utredning*, af Kongl. Maj:t blifvit till Riksdagen framlagda att afskrifvas och sålunda förenkla den så kallade riksstaten; ty, mine Herrar, denna särskilda dubbla kolumn utvisar i riksstaten för år 1883 för så kallade "friheter" — inbegripet kyrkotionde, som enligt Chefens för Finansdepartementet uppgift skulle uppgå till 261,655 kronor — en summa af 1,465,262 kronor och "ersättningar" 1,620,990 kronor; det går således löst på omkring 3 millioner.

När nu Riksdagen ännu icke bestämt sig för afskrifning af grundskatter och indelningsverk, tyckes mig det riktigast hade varit, att Stats-Utskottet fäst samma vilkor vid denna afskrif-

Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»frihetens»
upptaget be-
lopp.
(Forts.)

ning på de två ställena under andra hufvudtiteln, som Kongl. Maj:t angifvit i inkomstberäkningen, nemligen att den skedde under förutsättning af grundskatternas samt rustnings- och roteringsbesvärens samtida afskrifning. Då hade frågan varit enkel, och det hade varit ett så kalladt alternativt beslut, som berodde på Riksdagens slutliga behandling af de stora frågorna, som vi vänta. Men det har Stats-Utskottet icke gjort, utan det har helt enkelt afskrifvit hvad som rörande de två punkterna på Svea och Göta hofrätters stat förekommer i Kongl. Maj:ts proposition med dertill hörande bilagor. Detta anser jag vara ett förbiseende af Stats-Utskottet, hvilket förbiseende efter mitt förmenande lämpligast borde rättas genom att återremittera denna punkt och den efterföljande tredje punkten med föreläggande för Utskottet att insätta denna förutsättning, som jag redan flera gånger har uppläst. Jag vill likvisst icke härom göra något yrkande, förrän jag fått se, huruvida någon eller några af Kammarrens öfriga Herrar ledamöter understödja mig deri, men jag har ansett min pligt vara att fästa Kammarrens uppmärksamhet derpå, synnerligast som under behandling af de öfriga hufvudtitlarne dylika »frihetens» afskrifvande ifrågakommer till högst betydliga belopp, och då kunde vid hvarje sådan fråga skrivas denna samma fras eller förutsättning, hvilket enligt mitt förmenande skulle göra frågan fullt klar.

Jag hoppas att några ledamöter af Stats-Utskottet, här närvarande, ville upptaga till svaromål hvad jag nu haft äran nämna, på det att Kammarren måtte få fullt klart för sig, hvarför Stats-Utskottet icke bifogat denna förutsättning, hvilket, såsom mig synes, torde vara högst nödigt.

Herr Statsrådet Themptander: Då den siste talaren, utan att nu framställa något yrkande, dock förklarar, att han ämnade yrka återremiss, så vida han vunne understöd af någon eller några bland Kammarrens ledamöter, ber jag så fästa Kammarrens uppmärksamhet på den särskilda beskaffenheten af den nu föredragna punkten, hvilken verkligen är sådan, att den icke lemna utrymme att komma till något annat slut, än det Kongl. Maj:t föreslagit och Stats-Utskottet tillstyrkt, så vida man icke vill i riksstaten införa en fullkomlig origtighet. Förhållandet är nemligen, att till följd af det beslut, som Kongl. Maj:t och Riksdagen år 1874 fattade, om löneleglering för häradshöfdingarne, bestämts, att de häradshöfdingar, som ville qvarstå på den gamla staten, skulle under sin tjenstetid få behålla boställena, men att dessa skulle vid deras afgang indragas. Nu var tillika förhållandet att för dessa boställen debiterades ränta i räkenskaperna, nemligen den som i jordeboken angafs åligga bostället, men denna ränta fri-njöts, det vill säga utgjordes aldrig af boställsinnehafvaren. När deremot en häradshöfding på gammal stat afgick, blef, enligt 1874 års beslut, bostället till statsverket indraget och det är förhållandet med det boställe, om hvars ränta här är fråga. Men då tillika är bestämdt af Kongl. Maj:t och Riksdag, att, när ett boställe indragas, skall ock räntan ur jordeboken afföras, så existe-

rar i följd deraf icke ens i jordeboken vidare någon ränta för detta boställe, och att då bibehålla en sådan ränta i riksstaten synes mig vara höjden af oegentlighet. Att icke heller för uppehållandet af domarembetet i den domsaga, hvarom här är fråga, någon utgift under andra hufvudtiteln förekommer, som kan anses representeras genom det hitintills i denna kolumn förekommande siffertal, är äfven tydligt, ty numera utgår härads höfdingens lön kontant och kan följaktligen icke åtnjutas under formen af någon eftergifven ränta. Här är egentligen icke fråga om att fatta ett beslut utan endast att tillämpa ett af Kongl. Maj:t och Riksdagen förut fattadt beslut, och vid sådant förhållande finnes det ingen annan utväg än att följa det förslag, Kongl. Maj:t och Utskottet framlagt. Precis likartade frågor som denna hafva flera gånger förevarit vid riksdagen i mån af äldre härads höfdingars afgang. Statskontoret har också anmält, att alldeles oberoende af skatte-reformen i fråga varande belopp måste ur riksstaten uteslutas för att riksstaten skall blifva korrekt.

Det är dessa upplysningar jag ansett mig böra meddela för att ådaga lägga att i denna punkt icke finnes någon anledning och knappast någon möjlighet att komma till annat slut än det af Kongl. Maj:t och Stats-Utskottet föreslagna.

Friherre Klinckowström: Jag är visserligen mycket tacksam för de upplysningar Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet nyss lemnat rörande den anmärkning jag tog mig friheten att göra; men det förundrar mig endast, att Chefen för Finansdepartementet just inbegripit dessa två poster på andra hufvudtiteln bland de "friheter", hvilkas afskrifning ur riksstaten vore beroende på antagande af de stora frågorna rörande afskrifning af grundskatterna och indelningsverket. Hade icke Departementschefen det gjort, skulle jag naturligtvis icke kommit med en dylik anmärkning, och det synes mig som om rättast varit, att Departementschefen hade afsöndrat dessa små summor och särskildt yrkat på deras afskrifning, oberoende af den stora afskrifningsfrågan rörande grundskatter och indelningsverk; men när så icke har skett, må det förlåtas mig, att jag trodde Herr Departementschefen menat, såsom äfven i inkomstberäkningen pag. 7 och följande uppgifves, att dessa begge summor vore bland de många på nästan alla hufvudtitlar återkommande "friheter", hvilkas afskrifning vore på de stora frågornas afgörande beroende.

Friherre von Kræmer: Då jag begärde ordet, hade jag mig icke bekant, att Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet skulle komma att yttra sig i denna fråga. Hade jag det vetat, skulle jag afstått från ordet, men orsaken till att jag det oakadt nu ber att få yttra några ord ligger deri, att Friherre Klinckowström icke tyckes känna sig fullt öfvertygad af Herr Departementschefens såsom mig synes fullkomligt tillfredsställande upplysningar.

Friherre Klinckowström yttrade i sitt första anförande, att

Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»friheter»
upptaget be-
lopp.
(Forts.)

Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»friheter»
upptaget be-
dopp.
(Forts.)

det var en händelse som såg ut som en tanke. — Ja, det är en händelse som ser ut som en tanke! — Det är en händelse, att afskrifningen af dessa småsummor blifvit stäld i samband med den föreslagna stora afskrifningen af grundskatter och indelningsverk. Det ser ut som en tanke; det ser ut som vore meningen att denna afskrifning skulle bereda vägen för den stora afskrifningsfrågan, men det blott *ser ut* som en sådan; det är efter mitt förmenande en ren händelse. Om den ärade talaren uppmärksamt hade läst inkomstberäkningen i statsrådsprotokollet, så skulle han hafva funnit, att det stycke, som handlar om förevarande fråga, börjar med ordet "innan". Det heter nemligen: "Innan jag yttrar mig om den nedsättning i detta belopp, som blir en följd af det i nyssnämnda proposition framställda förslag, att af grundskatten tio för hundra skola afskrifvas" etc. Således: innan Herr Statsrådet yttrar sig om detta, talar han om några grundskatter, hvilka han kommit att tänka på i sammanhang med grundskatter i allmänhet och hvilkas afskrifning han förordar; ej af samma skäl som afskrifningen af grundskatter i allmänhet utan af det särskilda skäl, att deras upptagande i riksstaten är alldeles fiktivt, enär de hvarken ingå till statskassan eller derifrån utbetalas. Detta uteslutande sammanhänger således icke med frågan om afskrifning af grundskatter i allmänhet.

Friherre Klinckowström förmenar, att dessa friheter länge hafva stått i riksstaten. Det kan vara både rätt och orätt. De hafva visserligen stått i riksstaten mycket länge, ja, sedan århundraden tillbaka, men i helt annan form än för närvarande. Ända till år 1880 indelades dessa utgifter i riksstaten i en mängd olika kolumner: en för "indelt ränta och ersättning för indragna räntor", en för "indelt tionde och ersättning för indragna tiondeanslag" och ett par ytterligare för "oindelt spanmål". — År 1880 föreslog Kongl. Maj:t, såsom mig synes på goda skäl, att bokföringen måtte i detta afseende förenklas, så att icke sådana räntor, som äro anslagne åt boställsinnehafvare, men hvilka i verkligheten hvarken till statsverket utgöras eller af statsmedel utbetalas, utan af boställsinnehafvarne frinjutas, skulle sammanblandas med verkliga utbetalningar, de så kallade ersättningarna. Med anledning deraf vidtogs 1880 den högst väsentliga förenkling, att alla dessa kolumner sammansloges till två, nemligen "friheter" och "ersättningar"; den första innehållande frinjutna räntor, som hvarken in- eller utbetalades; den andra ersättningar, som af statsverket utbetalades för till statsverket indragna, förut åt löntagare anslagna räntor. Men ingenting fans som skulle hafva hindrat att redan 1880 taga steget fullt ut och endast bibehålla en kolumn i riksstaten, nemligen "ersättningar" eller de verkliga utgifterna, och således borttaga "friheterna", hvilket varit mycket lämpligt, efter som de hvarken ingå till statsverket eller af statsmedel utbetalas. — Detta måtte väl visa, huru litet denna sak står i samband med den stora frågan om grundskatternas afskrifning. — Emellertid skeddé icke så 1880, utan kolumnen "friheter" fick kvarstå i riksstaten. Nu har Kongl. Maj:t föreslagit, att det steg, som man

då icke tog fullt ut, nu måtte tagas och att således denna blott nominella utgiftspost nu måtte försvinna ur riksstaten, hvarjemte naturligtvis, till en blifvande statsreglering inkomstsummorna af ränta och kronotionde, eller inkomstsumman af den föreslagna nya titeln "grundskatt" med motsvarande belopp minskas. Friheternas afförande ur riksstaten ingriper icke på något sätt i löntagarnes rättigheter, ty de hafva, såsom sagdt, blott frinjutit dessa räntor, hvilket de äfven hädanefter skulle komma att göra, utan det är endast ett ytterligare steg i den rigtning, som togs i stor skala, då i afseende på jernvägstrafiksmedlen beslöts, att i riksstaten blott skulle uppföras den förmodade behållna inkomsten. Med ett ord: det är endast ett steg för att allt mera komma till en så kallad nettobudget i stället för bruttobudget.

*Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»friheter»
upptaget be-
lopp.
(Forts.)*

Särskildt ber jag få påpeka, att Friherre Klinckowström helt och hållet misstagit sig i afseende på siffran för dessa friheter. Den är ingalunda så betydlig som han anfört eller såsom jag tyckte han sade, mellan 3 och 4 millioner kronor. På sid. 14 i Kongl. Maj:ts proposition (inkomstberäkningen) ser man, att för *alla* hufvudtitlarne denna summa uppgår till 1,202,497 kronor. Jag tror således, att genom bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt Kammarens handlingsfrihet ingalunda kan vara i ringaste mån förnärmad, när den stora frågan om grundskatternas afskrifning förekommer, utan att det nu här föreslagna blott innebär ett fullföljande och fullständigt afslutande af en gammal reform, som börjades redan 1880 och som består deri, att dessa "friheter", som hvarken till statsverket utgöras eller af statsmedel utbetalas, varda ur budgeten uteslutna. Jag tror mig därför tryggt kunna försäkra, att Stats-Utskottet icke handlat utan besinning genom att tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt, och får jag därför nu värdsamt anhålla om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

Friherre Klinckowström: Jag får bedja Kammaren om ursäkt att jag i denna fråga för tredje gången uppträder, men jag gör det för att berättiga några sifferuppgifter, som den siste tälaren nyss lemnat, och beklagar jag upprigtigt, att jag derigenom nödgas rubba hans oinskränkta förtroende till chefen för Finansdepartementet i detta fall. De friheter, som riksstaten upptager, hvilka för mig varit af väsentlig vikt, äro 1,465,262 kronor, deri inbegripna äfven kyrkotionde. Hvad denna kyrkotionde beträffar, så har beloppet deraf varit olika uppgifvet af chefen för Finansdepartementet. Han säger nemligen, att det för framtiden måste uppföras i särskild kolumn med 250,000 kronor, oaktadt han sjelf erkänner, att beloppet för närvarande är något högre. Den summa af "friheter", som Kongl. Maj:t nu föreslagit att afskrifva, uppgår enligt departementschefens uppgift, såsom Friherre von Kræmer nyss nämnde, till 1,202,497 kronor, men departementschefen säger sjelf, att nu kan icke hela detta belopp ifrågakomma till afskrifning, utan, då derifrån afdrages den summa af 313,555 kronor, som nu icke skulle afskrifvas, utgör återstoden 888,942 kronor, och det var med afseende på detta högst betydliga belopp,

*Uteslutande
ur riksstaten
af ett under
rubriken
»friheter»
upptaget be-
lopp.
(Forts.)*

hvilket förekommer synnerligen på 4:de, 5:te, 6:te, 7:de och 8:de hufvudtitlarne — på 9:de hufvudtiteln är det endast 75 kronor — som jag velat fästa Kammarens och Stats-Utskottets uppmärksamhet derpå, att den förutsättning, som skattekomitén har framställt rörande afskrifningen, äfven borde vid hvarje sådan afskrifningsfråga upptagas, på det att, om, mot all förmodan, men såsom många af Herrarne kanske tro, afskrifning af grundskatter och indelningsverk kommer att ske vid denna riksdag, jämväl alla dessa afskrifningar på alla hufvudtitlarne måtte komma till stånd. Men skulle deremot, såsom jag för min del hoppas, denna afskrifningsfråga nu *icke* blifva beviljad, då kommer naturligtvis också frågan om alla dessa friheters afskrifning på samtliga hufvudtitlarne i och med det samma att förfalla, förutsatt nemligen att nämnda förutsättning blifvit intagen i Riksdagens beslut, hvilket jag anser att den borde blifva.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad och punkten bifölls.

2 punkten.

Bifölls.

3 punkten.

*Ett under
»friheter»
upptaget an-
slagsbelopp
uteslutande
ur riksstaten.*

Friherre Klinckowström: Vid denna punkt nödgas jag göra samma yrkande som vid första punkten i detta utlåtande. Jag anser nemligen, att här borde vara intaget det förbehåll, att ett bifall till denna afskrifning, som icke läser vara alldeles lika beskaffad som den föregående på anslaget till Svea Hofrätt med der under lydande justitiestat, gäller endast *under förutsättning, att den stora afskrifningen af grundskatter och indelningsverk vid denna riksdag kommer att ega rum.*

Herr Statsrådet Themptander: Med denna punkt förhåller sig något annorlunda än med den nyss inför Kammaren föredragna. Jag skall be att få nämna, att då Friherre Klinckowström åberopade ett yttrande af mig till statsrådsprotokollet, deri jag vid inkomstberäkningen har, under förutsättning af grundskatternas och indelningsverkets afskrifning, hemställt att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen, att ur riksstaten måtte uteslutas åtskilliga under namn af friheter upptagna belopp, så tyckes han hafva föreställt sig, att denna hemställan kunnat ske och varit gjord endast under en så beskaffad förutsättning. Förhållandet är emellertid, att då jag, efter det Kongl. Maj:t hade beslutit att hos Riksdagen göra framställning om samtidig afskrifning af grundskatter och indelningsverk, hade att yttra mig i fråga om afförande ur riksstaten af dessa friheter i allmänhet, var det fullt riktigt att säga, att under den nyss antydda förutsättningen frågan om uteslutande ur staten af dessa friheter kunde i sin helhet behandlas och i sin helhet ega rum. Endast under denna förutsättning kunna nem-

ligen alla dessa friheter ur riksstaten uteslutas. Särskildt gäller detta om friheterna på 4:de och 5:te hufvudtitlarne. Deremot finnes i allmänhet intet samband mellan friheterna på de öfriga hufvudtitlarne och den nu ifrågasatta afskrifningen af grundskatter och indelningsverk. På 4:de och 5:te hufvudtitlarne utgöras friheterna af frinjutna rusthållräntor. Rusthållarne hafva nemligen blifvit befriade från erläggande af ränta af sina rusthållshemman, därför att de utgöra rustning. Såvida man icke beslutar en samtidig afskrifning af grundskatter och indelningsverk, kan man naturligtvis icke taga bort friheterna på dessa hufvudtitlar. Det skulle nemligen kunna tänkas, att man komme att en gång fatta beslut att endast afskrifva indelningsverket, men att bibehålla grundskatterna. Då vore det naturligtvis nödvändigt att bibehålla dessa friheter i riksstaten, ty då skulle dessa nu frinjutna räntor komma att effektivt utgöras till statsverket. I och med indelningsverkets försvinnande finnes nemligen ingen anledning att låta dessa räntor längre frinjutas. Det finnes alltså ett nära samband mellan den stora frågan om grundskatternas och indelningsverkets afskrifning och frågan om afskrifning af friheterna på 4:de och 5:te hufvudtitlarne.

*Ett under
»friheterna
upptaget an-
slagsbelopp
uteslutande
ur riksstaten.
(Forts.)*

För att nu emellertid icke sysselsätta mig med frågan om friheternas afskrifning i vidsträcktare mån än som berör den nu föredragna punkten, så utgöras de här ifrågavarande friheterna af räntorna af två häradshöfdingeboställen, hvilkas innehafvare kvarstå på gammal stat och, såsom jag redan nämnt, icke utgöra den boställena åliggande ränta. Men efter dessa personers afgang komma dessa begge boställen att indragas till kronan och då skola, efter hvad också nyss erinrat, räntorna alldeles upphöra och till och med ur jordeboken uteslutas. Vidare ingår i dessa friheter ett belopp af 105 kronor och några öre, utgörande frinjuten ränta för några åkerlyckor, som sedan lång tid tillbaka varit anslagna till Hanekinds häradsrätt i Östergötland. Dessa åkerlyckor utgöras af kronojord och har den för länge sedan, då den anslogs till nämnda häradsrätt, blifvit för all framtid tillförsäkrad frihet från ränta. Nu är emellertid förhållandet, att i riksstaten tager man upp på inkomstsidan räntan af dessa boställen och åkerlyckor och på utgiftssidan uppföres sedan den frinjutna räntan såsom en utgift, som af statsverket är anslagen till Göta hofrätt med derunder lydande justitiestat. För min del får jag bekänna, att denna uppställning af riksstaten förefaller mig vara temligen oegentlig. Riksstaten är väl afsedd att lemna en öfversigt af statsverkets kontanta inkomster och kontanta utgifter, men nu förekommer bland inkomsterna något som icke är en inkomst och som aldrig kan blifva en inkomst och på utgiftssidan åter en post, som icke af statsverket utbetalas, utan som hvad särskildt angår de Hanekinds häradsrätt anslagna jordar utgör en af gammalt inrymd förmån, med afseende hvarå icke någon förändring, som skulle innefatta dess upphäfvande, kan ega rum. Riksdagen må följaktligen fatta hvilket beslut som helst i fråga om den föreslagna stora afskrifningen, så inverkar detta

*Ett under
»friheter»
upptaget an-
slagsbelopp
uteslutande
ur riksstaten.
(Forts.)*

icke i afseende på de friheter, som här äro i fråga. Deremot är det ju alldeles klart att det måste bidraga till en förenklad uppställning af riksstaten, att dessa poster afföras ur räkenskaperna, så att man icke vidare behöfver släpa med sig i riksstat och specialstater denna kolumn af friheter på nästan hvarenda hufvudtitel, då deras uteslutande icke har något inflytande hvarken på det allmännas eller den enskildes rätt. Det är af denna anledning eller för att få en förenklad uppställning af riksstaten, som Kongl. Maj:t nu har begärt, att de ifrågavarande friheterna, som icke stå i något samband med den stora afskrifningsfrågan, måtte ur riksstaten uteslutas.

Herr Bergström: Det må tillåtas äfven mig att uttala en åsigt i denna fråga. Herr Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet anmärkte mycket riktigt, att det är ett annat förhållande med nu ifråga varande friheter än med dem, som förekommo under titeln Svea Hofrätt. Det boställe under Svea Hofrätt, hvars ränta Kongl. Maj:t föreslagit skola ur riksstaten uteslutas, är i följd af uppkommen ledighet till statsverket indraget. De nu ifrågavarande boställena deremot äro icke indragna, utan innehafvas fortfarande af häradshöfdingar på gammal stat, hvilka frinjuta räntorna af desamma. Nu vågar jag påstå, att det icke skulle hafva kommit ifråga att, så länge dessa häradshöfdingar qvarsitta och frinjuta ifrågavarande räntor, göra denna afskrifning, om icke den stora frågan om afskrifningen förekommit. Det sades af Herr Statsrådet, att denna fråga rörde hvarken enskild eller allmän rätt. Men detta är icke fullt riktigt, ty så snart dessa häradshöfdingar taga afsked och deras rättighet att under den tid af tjänståret, som då kan återstå, och under derpå följande fardagsår besitta boställena inträder, äro de skyldiga, att från och med månaden näst efter afskedstagandet till staten utgöra dessa räntor; och sålunda kommer på grund häraf en verklig inkomst under fardagsåret att tillfalla staten.

Nu vet jag mycket väl, att denna inkomst kan upptagas till debitering under »extra uppbörd»; och därför finnes intet hinder. Men i grunden saknas dock i viss mån rättstitel för utkrävande af en ränta, som icke är upptagen i riksstaten; och därför tror jag för min del att Friherre Klinckowström har rätt i sitt yrkande att man icke bör röra vid denna fråga annat än i sammanhang med och under förutsättning af bifall till den stora afskrifningsfrågan. Detta är deremot icke fallet i fråga om de under förra punkten omförmälda friheter, ty i afseende å dem är jag ense med de talare, hvilka yrkat, att dessa friheter borde ur riksstaten uteslutas. Sådant har skett många gånger förut, utan att fråga varit om afskrifning i stort. Här är deremot förhållandet, såsom jag visat, annorlunda, och därför finner jag det icke vara oskäligt att förevarande afskrifningsfråga behandlas endast i sammanhang med och på samma sätt som afskrifningsförslaget i dess helhet. Jag gör dock icke något yrkande.

Herr Statsrådet Themptander: Just den af den siste talar-
 ren anförda omständigheten synes mig vara det bästa bevis för
 oegentligheten af att i riksstaten upptaga såsom en årlig inkomst
 en boställsränta af beskaffenhet som den nu ifrågavarande. Då
 han säger, att en boställshafvare under fardagsåret skall utgöra
 denna ränta, som följaktligen endast under fardagsåret tillfaller
 staten, måtte väl deraf framgå, att denna inkomst är af helt annan
 natur än den årliga inkomst af grundräntor, riksstaten upptager.
 Derfor böra ock dessa friheter uteslutas ur riksstaten; ty i fråga
 om räntans belopp tjénar jordeboken och icke riksstaten till efter-
 rättelse. I jordeboken står antecknad, att boställets ränta utgör
 så och så mycket, men att den frinjudes af boställshafvaren. Denna
 anteckning kommer fortfarande att kvarstå orubbad, så länge hem-
 manet är boställe, och tjénar till ledning, i händelse räntan skulle
 komma att undantagsvis behöfva påföras.

*Ett under
 af, i heter »
 upptaget an-
 slagsbelopp
 uteslutande
 ur riksstaten.*

Jag har äfven enskildt hört den anmärkning framställas, att
 det vore en oegentlighet att utesluta dessa räntor ur riksstaten,
 därför att man genom den nuvarande uppställningen får bättre
 begrepp om hvad justitiestaten verkligen kostar, hvilket man icke
 får om räntorna uteslutas. Deremot ber jag att få göra den er-
 inran, att riksstaten icke har till uppgift att lemna en öfversigt
 öfver hvad den ena eller andra institutionen kostar statsverket.
 För detta ändamål erfordras i andra delar en helt annan uppställ-
 ning af riksstaten än den nuvarande. Man skulle nemligen i så-
 dant fall såsom en inkomst i staten upptaga den beräknade af-
 kastningen af statsverkets för statsändamål begagnade egendomar,
 och sedermera bland utgifterna afföra den hyresersättning, som
 hvarje embetsverk skulle anses erlägga för begagnandet af stats-
 verkets fastighet. Detta är något, hvilket man som bekant all-
 deles icke gör, och därför innefattar icke vår nuvarande riksstat
 någon öfversigt öfver den verkliga kostnaden för den ena eller
 andra statsinstitutionen utan endast en beräkning af statsverkets
kontanta inkomster och utgifter. Dessa friheter äro snart sagdt
 det enda, som kvarstår i riksstaten utan att kunna hänföras till
 hvad som egentligen tillhör riksstatens ändamål att inrymma; och
 därför synes det mig vara i sin ordning, att man så snart som
 möjligt aflägsnar ur riksstaten denna oegentlighet.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och punkten bifölls.

4--7 punkterna.

Biföllos.

8 punkten.

Herr Törneblad: Då jag i denna fråga låtit anteckna mig
 som reservant mot Stats-Utskottets beslut, har jag trott det vara
 min skyldighet att framlägga de bevekelsegrunder, som ledt mig
 dervid. De äro hufvudsakligen följande:

*Understöd åt
 kolonien vid
 Hall.*

*Understöd åt
kolonien vid
Hall.*
(Forts.)

För det första finnes i klämman intagen en hänvisning till motiveringen, en hänvisning af något obestämd beskaffenhet, hvilken, om den skulle komma att inflyta i riksdagsbeslutet, möjligen kan föranleda någon osäkerhet i tolkningen af detta beslut, särskildt i fråga om den näst sista delen af motiveringen, nemligen den, der Utskottet säger, att det för närvarande icke synes vara skäl att ytterligare utvidga anstaltens verksamhet. I detta afseende tyckes ju Kongl. Maj:t hafva för afsigt att med ett särskildt belopp för uppförande af behöfliga nybyggnader understödja anstalten. Detta är en af de anledningar, hvarför jag trots framställningen kunna möjligen tåla vid att åtminstone närmare skärskådas, innan den slutligen godkännes.

En annan anledning dertill fann jag i den omständighet, att såsom skäl för omdömet om anstaltens verksamhet särskildt i fråga om jordbruket i motiveringen åberopats egendomens afkastning under ett enda år, och detta såsom bekant ett för jordbruket synnerligen ofördelaktigt år. Jag tror nemligen att man af ett enda års afkastning icke kan draga någon fullt säker slutsats i fråga om denna anstalts verksamhet.

Slutligen har också blifvit framhållet, att egendomen skulle kunna försäljas eller utarrenderas. Jag vågar icke afgöra, huruvida någondera utvägen är fullt användbar eller lämplig. Jag vill visst icke neka till, att det synes mig, som om jordarealen vore alldeles för stor för anstaltens verksamhet, och att därför en minskning deraf på ett eller annat sätt kunde och borde ifrågakomma; men huruvida detta mål att minska anstaltens jordbruksverksamhet skall kunna vinnas, tilltror jag mig icke kunna afgöra. Derför ville jag icke heller i Stats-Utskottet deltaga i ett yttrande i vare sig den ena eller den andra syftningen. Då jag icke är alldeles obekant med dylika anstalters arbete och verksamhet, emedan jag någon tid haft förtroendet att ega öfverinseende öfver anstalten vid Norrgård, kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på att uppöfvandet af skicklighet i handverk och yrken spelar en ganska stor rol för de barn, som äro intagna vid dylika inrättningar, isynnerhet om de till större delen äro stadsbarn, såsom förhållandet är vid Hall. Till följd deraf erkänner jag villigt, att jordbruket derstädes synes vara för stort; och det var detta jag äsyftade med mitt utlåtande inom Utskottet, att jag icke kunde underkänna vigten deraf, att kraftiga åtgärder vidtogos till förbättrande af koloniens ställning. Men då dels Utskottets framställning kan föranleda tvifvel hos Kongl. Maj:ts rådgifvare, huruvida de kunna tillstyrka anstaltens utvidgning genom det här ifrågasatta särskilda anslaget, dels ock motiveringen i öfrigt synes lemna ett och annat att önska, vill jag uttala såsom min åsigt, att den mellanmening, som här inkommit i klämman och hänför sig till motiveringen, icke är behöflig eller ändamålsenlig. Jag vill dock icke för närvarande göra något bestämdt yrkande, utan har endast, såsom jag nämnt, ansett det för min pligt att framhålla hvad som i frågan synt mig betänkligt, på det att under den diskussion, som utan tvifvel uppkommer, ett yrkande i den ena

eller andra syftningen må kunna framställas, och således är det blott upplysningsvis och förberedelsevis som jag nu tagit till ordet.

*Understöd åt
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Herr Stråle, Wilhelm: Den föregående talaren har redan fäst Kammarens uppmärksamhet på den väsentliga skillnaden mellan Kongl. Maj:ts proposition och Utskottets förslag i förevarande fall. Uti Kongl. Maj:ts proposition redogöres för koloniens ekonomiska ställning och antydes huru den bör kunna regleras på ändamålsenligt sätt; och föreslår Kongl. Maj:t att till förräntande och afbetalning under år 1884 af koloniens skuld vid 1883 års slut, till belopp af 140,000 kronor, måtte beviljas ett extra anslag af 15,000 kronor. Utskottet åter tillstyrker visserligen anvisande af detta belopp på extra stat för år 1884, men i själfva klämman lägger det in orden "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts". Det är uppenbart, att Utskottet afsett att en motiverad skrifvelse skulle af Riksdagen till Kongl. Maj:t aflätas.

De, som äro vänner af kolonien på Hall, böra vara tacksamma derför att Stats-Utskottet tillstyrkt det välbehöfliga anslaget, men jag tror icke att de kunna vara tacksamma, om de äsigt, Stats-Utskottets pluralitet uttalat, skulle göra sig gällande. Vår strafflag förutsätter i 5 kap. 1 §, att en anstalt af beskaffenhet som den ifrågavarande skall finnas. Genom nitiska, varmbjertade medborgares bemödanden har en sådan anstalt vid Hall kommit till stånd. Mig synes, som om samhället borde vara belåtet med att utan några jemförelsevis stora uppoffringar af statsmedel hafva en plats, dit man kan hänvisa de olyckliga barn, som blifva föremål för anstaltens verksamhet. Utskottet förklarar, att det icke har några anmärkningar att göra mot kolonien, men det har dock åtskilliga erinringar att framställa. Den första är den, att jordbruket är för stort. — Jag vill icke fästa mig vid att Utskottet äfven anmärker, att under missväxtåret 1881—1882 egendomens afkastning var ganska obetydlig. — För att bedöma frågan om det betydliga jordbruket bör tagas i betraktande att de elever, som intagas vid Hall befinna sig ty värr i en ganska beklaglig ställning. Enligt offentliga handlingar utgjorde antalet den 30 Juni sistlidna år 123. Flertalet af dessa voro beträdda med olofligt tillgrepp och fylleri, tillgreppet, med eller utan inbrott, ur annans påhafda kläder eller från sofvande; några äro förvunne om rån, mordbrand eller andra svåra förbrytelser. Endast 20 finnas upptagna såsom å anstalten intagne för "grof vanart", utan att något bestämdt brott finnes för dem närmare angifvet. Det är ju klart, att när en inrättning får mottaga sådana elever, måste den börja med något, som närmar sig till fängelse. Jag anser det dock vara en synnerlig fördel, att inrättningen icke i folkbegreppet kan benämnas fängelse och att den icke står under statens styrelse, utan under enskild styrelse med kontroll från statens sida; men för subjekt af ofvannämnda beskaffenhet måste ju ovilkorligen till en början en strängare bevakning ega rum och eger verkligen också rum. Småningom — man får åtminstone så hoppas — förmildras eleverna, man kan lemna dem något större frihet, man skiljer på dem, man

Understödd af kolonien vid Hall.
(Forts.)

låter de bästa bo i rum utan bevakning eller i andra byggnader eller till och med hos arbetsgifvare på andra ställen, med ett ord, man har sökt föra dem till en större och större frihet. Detta måste ju vara alldeles oeftergifligt, om man skall kunna hoppas att dessa elever sedermera skola mottagas i enskild tjänst och vinna något förtroende. Hafva de hela tiden varit ställda under sträng bevakning, befarar jag, att arbetsgifvarne skulle draga sig för att mottaga sådana elever. Må vara att egendomen är något stor, men storleken erbjuder ett synnerligen lämpligt tillfälle för styrelsen att använda eleverna vid landtbruket; och efter min åsigt fattas det något vid Hall, som i brist på medel ännu icke kunnat åstadkommas, nemligen på visst afstånd från koloniens hufvudbyggnader belägna farmar eller torp, der de mest förtroendeingifvande eleverna kunde bo utan annan bevakning än uppsigten af en på stället bosatt förman. De ord, Stats-Utskottets pluralitet här begagnat, skulle möjligen kunna framtvunga en försäljning eller utarrendering af största delen af egendomen, hvilket, enligt min åsigt, vore synnerligen olämpligt.

Vidare erinrar Utskottet, att möjligen kommunernas bidrag skulle kunna ökas. De bidraga nu med en afgift af 150 kronor årligen för hvarje vid kolonien intagen gosse, med förbindelse att för minst tre år erlægga denna afgift. För lägre belopp kunna emellertid kommunerna få en 12—14 års gosse utackorderad i hemorten; och frestelsen är redan nu därför stor för dem att undandra sig att under tre år utbetala 150 kronor årligen för hvarje gosse. Skulle man höja afgiften, befarar jag att det blefve ändå svårare att få kommunerna att göra denna uppoffring. I Stockholms län har landstinget sett sig föranlätet att bidraga med hälften af denna summa, och kommunerna erlægga endast halfva summan eller 75 kronor; och dock förekomma fall, då barn bort sändas till Hall, men icke kommit dit.

Den allvarsammaste erinringen af Utskottet är dock den, att Utskottet ifrågasätter, att kolonien icke skulle få utvidgas förr än jemvigt mellan inkomster och utgifter åstadkommits. Af den utredning, Kongl. Maj:t lemnat, inhemtas, att en sådan jemvigt just skulle åstadkommas genom att uppbringa antalet elever till 150, då vissa utgifter icke stiga i förhållande till det ökade elevantalet, men deremot ökade inkomster skulle erhållas genom afgifterna af kommunerna och ersättningen af staten för de nytillkomna eleverna. Jag hemställer i hvad skick denna fråga skulle komma, om Riksdagen aflåter en så beskaffad framställning till Kongl. Maj:t, som Utskottets pluralitet ifrågasatt.

För min del vågar jag vördsamt hemställa, att Kammaren, med uteslutande af orden "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts", bifaller Utskottets betänkande.

Grefve Beck-Friis: Såsom Herrarne torde erinra sig, är det icke första gången, som frågan om anslag åt kolonien vid Hall förekommer vid riksdagen. Vid 1879 års riksdag förevar frågan i anledning af en i sådant syfte afgifven Kongl. proposition.

Riksdagen afslog då anslaget af åtskilliga skäl, som jag nu icke vill uppräknas. Bland annat anfördes då, att kolonien icke hade något af Kongl. Maj:t fastställt reglemente. Detta hinder är nu afhjelpat, när ett af Kongl. Maj:t fastställt reglemente numera finnes för inrättningen. Men innan Utskottet velat fullt understödja denna inrättning, har det ansett en ytterligare utredning böra förekomma. Kongl. Maj:t har i sin proposition klart och tydligt förespeglat, att, om Riksdagen utan vidare beviljar detta anslag, Kongl. Maj:t skulle vara betänkt på att bifalla styrelsens förslag att utvidga anstalten i så måtto, att ett större antal gossar skulle kunna der intagas, hvarigenom jemvigt i budgeten kunde åstadkommas. Utskottet har dock ansett, att en utredning borde ske, om icke jemvigten kunde på annat sätt åstadkommas; och den antydan, som skett, ligger då nära till hands. Utskottet antydde nemligen, att jordbruket vore något för stort, och att det syntes af dess afkastning, som om det icke bedrifvits med riktig fördel, dertill likväl de lokala förhållandena torde något bidraga, när egofiguren icke lär vara riktigt lämplig.

Understöd åt kolonien vid Hall.
(Forts.)

I propositionen antydde, att det vore nyttigt, om i sammanhang med kolonien kunde inrättas en arrendegård, der de gossar, som visat fallenhet och lust för landbruk, kunde bibehållas någon längre tid under mindre sträng uppsigt, än de äro underkastade vid Hall, och derigenom beredas att bättre motstå de frestelser, som möta dem, då de lemna kolonien och göra sitt återinträde i den yttre världen. Detta skulle således för dem blifva ett öfvergångsstadium. Utskottet har ansett, att en utredning i denna del borde ske, antingen en del af egendomen skulle försäljas eller densamma utarrenderas eller skötas för koloniens egen räkning, och detta är meningen med den motivering, som föregått förslaget. Jag tror icke att man bör tolka detta såsom någon afvohget mot kolonien, ty inom Utskottet hördes endast beröm om densamma, och många undrade till och med på, att Kongl. Maj:t icke begärde en rund summa på en gång för betalande af koloniens skuld, i stället för att den nu skall afbetalas småningom under loppet af många år. Jag upprepar ännu en gång, att jag tror det ligga i koloniens eget intresse, att den framställning, som Utskottet nu gjort, vinner Riksdagens bifall, och yrkar således vördsamt, att Kammaren måtte bifalla Utskottets förslag.

Friherre von Kræmer: Denna fråga är på sätt och vis temligen märkvärdig. Såsom en föregående talare påminde, förekom densamma vid 1879 års riksdag. Kongl. Maj:t begärde då, att Riksdagen skulle bevilja 50 öre om dagen till hvarje så kallad elev vid Hall. Såsom Kammarens ledamöter nogsamt hafva sig bekant, afslogs efter en het debatt framställningen i denna Kammar, och samma öde rönt den med mindre omständigheter i Medkammaren. Emellertid kände sig styrelsen för anstalten djupt betryckt öfver att icke hafva fått detta understöd. Den ingick då till Kongl. Maj:t med en anhållan att få de nödiga medlen af fångvårdens besparingskassor. Detta beviljades af Kongl. Maj:t

*Understöd åt
kolonien vid
Hall.*
(Forts.)

den 31 December 1879, precis i samma form, som det af Riksdagen afslagits, d. v. s. Kongl. Maj:t beviljade 50 öre om dagen för hvarje å inrättningen intagen gosse. Enda skilnaden var, att penningarne nu utgingo från fängelsernas besparingskassor och icke från anslaget till fångvården. Detta tillvägagående föranledde också en ganska allvarlig påminnelse af 1880 års Konstitutions-Utskott, hvilken slutade med: "Utskottet har i fråga om formen för detta ärendes behandling mindre fäst sig vid att föredraganden funnit sig oförhindrad att tillstyrka användandet af fångvårdsanstaltens besparingskassemedel, utan att, så vidt af handlingarne framgår, fångvårdsstyrelsen deröfver blifvit hörd. Mera påfallande har det deremot synt, att Konungens rådgifvare ansett sig, oaktadt Riksdagens kort förut uttalade uppfattning af den ifrågavarande inrättningens karakter, böra tillstyrka densammas understödjande genom medel, hvilka, äfven om de anses stå under Konungens omedelbara disposition, dock tvifvels utan äro att betrakta såsom statsmedel. Det vill, enligt Utskottets förmenande, synas, som om staten härmed redan beträdd den väg, som Riksdagen förklarar sig anse icke böra utan föregående noggrann och omfattande pröfning beträdas."

Då likväl denna Konstitutions-Utskottets anmärkning är af Kamrarne afgjord, så torde om denna sidan af saken icke vidare vara något att tala; men jag ville påminna derom, därför att det föreföll mig egendomligt att från den motsatta sidan Stats-Utskottet, oaktadt det nu föreslår att bevilja det begärda anslaget, dock framställes såsom hafvande handlat temligen hårdt blott därför, att det i motiveringen uttalar vissa betänkligheter! Jag skulle tvärtom vilja säga, att det var det *minsta* Stats-Utskottet under sådana förhållanden kunde göra!

Den ärade talare, som egentligen uppträdt mot Stats-Utskottets förslag, yttrade, att Stats-Utskottet icke fullföljt eller utfört Kongl. Maj:ts afsigt i propositionen, der Kongl. Maj:t begär 140,000 kronor, fördelade på femton år, till skuldens betalande, samt omnämner, såsom en möjlighet, lemmandet af 40,000 kronor till en ny byggnad vid Hall. Detta är mycket sant. Stats-Utskottet föreslår ej, i enlighet med Kongl. Maj:ts proposition, 15,000 kronor årligen i 12 år till amorterande af 140,000 kronors-skulden, utan Stats-Utskottet föreslår blott 15,000 kronor för statsregleringsåret, hvarjemte Utskottet för sin del afråder från ytterligare byggande. Den ärade talaren har dock kanske icke kommit att läsa slutet af statsrådets yttrande inför Hans Maj:t Konungen. Det heter der: "Jag anser det därför rättast att af Riksdagen begära medel till betalning af inrättningens skuld — — — Sedan sig visat, om Riksdagen, genom att bevilja ett sådant anslag, vill betrygga inrättningens bestånd, torde jag få underställa Eders Kongl. Maj:t frågan om beviljande af det begärda byggnadsanslaget." Här står således uttryckligen: "*Sedan sig visat, om Riksdagen — — — vill betrygga inrättningens bestånd*". Det förefaller mig alltså som om Herr Justitieministern sjelf tviflat på att Riksdagen skulle

vilja visa ett sådant intresse för inrättningen, att den beviljade de åskade medlen. Nu har dock Stats-Utskottet föreslagit, att så må ske, om också blott för ett år och med några betänkligheter och anvisningar till en bättre ordnad hushållning. Det synes mig således särdeles orätt att förevisa Stats-Utskottet, att det mindre välvilligt behandlat denna fråga; tvärtom förefaller det mig, som om hvad Utskottet tillstyrkt öfverträffat hvad man väntat.

Hvad angår den plan, som af inrättningens styrelse framstälts, att, då det icke vill bära sig med 125 ynglingar, man borde öka antalet till 150, så är det ett förslag, som jag icke vill rekommendera. Man har ett företag, som icke bär sig, och genast tror man att det skall bära sig, om man utvidgar detsamma! Här är *all* sannolikhet för att det icke skulle gå, ty om äfven Kongl. Maj:t skulle finna sig oförhindrad att fortfarande af besparingskassorna, som äro afsedda för helt andra ändamål, anslå 180 kronor till hvarje så kallad elev vid Hall, så gör detta, när dertill lägges kommunens bidrag, 150 kronor, tillsammans 330 kronor för hvarje gosse, men kostnaden uppgår till 345 kronor per gosse. Det förefaller mig således föga sannolikt, att genom ökandet af elevantalet saken skulle slå sig bättre ut. Detta belopp, 345 kronor, är dessutom icke det verkliga, ty dertill bör läggas ränta på det ofantliga kapital, som i inrättningen är nedlagdt.

Det hade varit orätt af Stats-Utskottet att icke påpeka utvägen att genom att försälja eller utarrendera en del af egendomen få affären att bättre gå i hop, då man ser att inrättningens betydliga jordegendom under år 1881 — det var ett dåligt år, det medgifver jag — icke gaf mera i inkomst än 3,147 kronor 10 öre; och detta oaktadt man tillgodonjutit 35,113 dagsverken från inrättningen till ett medelpris af 14 öre!

Man skulle möjligen kunna fråga mig, hvarför, då jag hyser alla dessa betänkligheter mot hushållningen, och då jag 1879 uppträdde för Stats-Utskottets då afgifna förslag om afstyrkande af allt anslag till Hall, jag nu vill biträda det föreliggande förslaget och bevilja anslag? Det som förmått mig till denna förändring är att den betänklighet, jag då hyste mot sjelfva inrättningens system, i viss mån bortfallit. Det finnes 3 olika system för sådana inrättningar. Man kan nemligen dels fördela eleverna i små så kallade familjer om 10 å 20 personer, dels, såsom i ett par mycket stora inrättningar i Berlin, ställa så till, att direktören bor i midten och kan se in i alla de kringliggande korridorerna och sålunda ständigt bevaka eleverna; dels slutligen finnes ett tredje system, som består deri, att man fördelar eleverna i mindre, från hvarandra skilda kaserner om 50 å 60 elever i hvarje. Det är detta sistnämnda eller så kallade Mettrayska systemet, som vi hafva vid Hall. Jag hyste 1879 den åsigt, att detta system icke kunde leda till så godt resultat som de andra båda. Huruvida det verkligen kan det, vill jag fortfarande lemna oafgjordt, men erfarenheten har bestämdt visat, att, om det icke leder till det *bästa*, det dock leder till ett *mycket godt* resultat, emedan de allra flesta af dem, som från inrättningen utgått, icke återfallit i brott. Då

*Understöd åt
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Understöd åt
kolonien vid
Hall.
(Forts.)

således hufvudsyftet med inrättningen eller återförandet af de förvillade ynglingarne på en bättre bana synes hafva vunnits, har jag för min del både på afdelningen och i Utskottet låtit mina betänkligheter mot inrättningen förfalla, ty verkligheten talar emot dem. Det är af dessa skäl jag funnit mig föranlåten att understödja förslaget i Utskottet, men jag påstår tillika, att det hade varit både orätt och inkonseqvent af Utskottet, med hänsyn till dess handlingssätt 1879, att nu helt enkelt tillstyrka bifall, utan att påpeka de ännu kvarstående bristerna och de utvägar, som sannolikt kunde anlitas för att afhjelpa dem. Jag tror dessutom, att Utskottets motivering är klok, ty, ehuru det är möjligt att framställningen utan sådant förbehåll kunde komma att bifallas i denna Kammare, torde den dock derförutan svårigen komma att bifallas af Riksdagen i dess helhet.

Då jag emellertid nu hyser den lifligaste önskan att inrättningen måtte få detta understöd, helst om Kongl. Maj:t skulle finna sig förhindrad att vidare lemna medel från fängvårdens besparingskassor, får jag på det varmaste anhålla om bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt; men *med* den af Stats-Utskottet föreslagna motiveringen.

Herr Nordenfelt: Lika med tvenne föregående talare kan icke heller jag instämma i Utskottets motivering och har därför reserverat mig. Icke heller kan jag gilla den i klämman förekommande mellanmeningen "— — jemte framhållande af hvad här ofvan anförts — —". Denna mellanmening tillsammans med den föregående motiveringen innebär påtagligen en särskild skrifvelse till Kongl. Maj:t; men om det varit Utskottets afsigt att föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t, hade förslag dertill bort framställas i en särskild punkt i Utskottets betänkande och icke blandas tillsammans med punkten om anslaget, emedan en skrifvelse, vid olika beslut inom Kammarne, icke bör utgöra föremål för gemensam votering. Jag vet mycket väl, att för Andra Kammarens majoritet och för dess ledamöter i Stats-Utskottet är det mycket angenämt att på samma gång de bevilja penningar få skriva något obehagligt, men detta synes mig icke böra föranleda dertill, att Första Kammaren utan bindande skäl deltagit i sådana skrivelser. För min del saknar jag tillräcklig sakkunskap för att afgöra om hvad som här är framhållet verkligen är riktigt och godt. Jag vågar till och med antaga motsatsen. Då man framställer bestämda påståenden, bör man hafva säkrare skäl och bevis än Utskottet anført. Särskildt vill jag fästa mig vid, att här talas om inkomsten af jordbruket blott för *ett enda* år, och det för ett i allmänhet mycket dåligt år. Om man ville bevisa något med afseende på jordegdomens nettoafkastning, hade man väl bort tala om ett medeltal under många år. Ingen jordbrukare, huru skicklig han må vara, kan försäkra sig om en god afkastning under alla år.

Den siste ärade talaren har uttalat betänkligheter vid att öka antalet elever. Jag tror emellertid, att, då vid en sådan

inrättning som den ifrågavarande en stor del kostnader äro af den beskaffenhet, att de måste utgå till samma eller nästan lika stora belopp, antingen man har färre eller flere elever, man genom att öka elevernas antal skall kunna minska kostnaden för hvarje elev. Det är derjemte min öfvertygelse, att, förutom det moraliska goda, som genom anstaltens utvidgande måste vinnas, en verklig besparing för statsverket uppkommer derigenom att vid inrättningen varda intagna en mängd barn, som annars skulle komma att vistas i fängelserna under en stor del af sin lifstid. Jag anser, att anstalten förtjenar ett mycket rundligare understöd och ett mycket välvilligare bemötande, än som Stats-Utskottet velat medgifva.

*Understöd åt
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

Utskottet talar om att Riksdagen icke bör undandraga sig att i den mån lemna bidrag till anstaltens uppehållande, att den samma "icke nu må nödgas upphöra". Deri ligger, att så gerna kan ske en annan gång. Om meningen hade varit den, som den näst siste talaren sökte göra gällande, genom att öfversätta Utskottets yttrande, eller att man med denna motivering endast velat säga, att anstaltens ekonomi sannolikt genom vissa åtgärder kunde förbättras, och föreslagit en utredning härutinnan, så skulle jag kunnat vara med derom, men detta är icke en riktig tolkning. Denna motivering innehåller nemligen mycket bestämda påståenden och ett ganska skarpt klander, hvartill skäl icke förefinnes enligt min uppfattning.

Jag yrkar att Kammarerna behagade underkänna motiveringen samt bifalla klämman med undantag af den deri förekommande mellanmeningen: "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts".

Herr Hasselrot: Ehuru redan mycket är taladt i denna fråga, anser jag den vara af den betydliga vikt för Halls framtid, att jag tillåter mig lägga några ord till hvad redan är sagdt.

Om man läser chefens för Justitiedepartementet yttrande i statsrådsprotokollet, finner man, att han först framställer till Kongl. Maj:ts bepröfvande frågan om detta anslag af Riksdagen, 15,000 kronor för nästa år, för att dermed minska koloniens skuld, men derjemte omnämner han, att han vore betänkt på att framdeles underställa Kongl. Maj:t frågan om att bevilja en ytterligare summa af 40,000 kronor till erforderlig nybyggnad vid Hall, så att elevantalet kunde förökas till hvad som lämpligen ansåges böra finnas vid inrättningen. När nu Stats-Utskottet i sin motivering, efter åtskilligt klander mot egendomens och inrättningens ekonomiska skötsel, framställer förslag att en del af egendomen skulle försäljas eller utarrenderas eller ock kommunernas bidrag ökas och slutligen säger: "Innan genom dylika åtgärder eller genom nedbringande af förvaltningsutgifterna styrelsen lyckats åstadkomma jemvigt mellan inkomster och utgifter, synes det ej vara skäl att ytterligare utvidga anstaltens verksamhet" —; så frågar jag, om icke Stats-Utskottets afsigt måste vara att Riksdagen skulle söka inverka på Kongl. Maj:t derhän, att icke det ifrågasatta bidraget, 40,000 kronor, under nuvarande förhållanden skall lemnas.

Understöd åt
kolonien vid
Hall.
(Forts.)

I annat fall kan jag icke förstå meningen; och jag fruktar att, om en sådan skrifvelse från Riksdagen afgår, Kongl. Maj:t sannolikt icke kommer att lemna sistberörda anslag. I sådant fall står koloniens styrelse inför två mycket svåra alternativ. I ena fallet får den afsäga sig tanken på att utvidga anstalten och derigenom nedbringa kostnaderna för hvarje elev till det minsta möjliga; och landet i sin helhet gå miste om förmånen att få skicka ynglingar till anstalten i vidsträcktare mån än hittills. I andra fallet åter måste styrelsen rätta sig efter Stats-Utskottets anvisningar i ett eller annat afseende. Att öka afgifterna för kommunerna går, efter hvad jag hört uppgifvas, icke för sig. Kommunerna anse dem redan vara för höga, och det möter ofta svårighet att förmå kommunerna bevilja hvad som nu fordras. Att utarrendera egendomen eller någon större del deraf är för inrättningens väsen och ändamål synnerligen olämpligt. Hufvudsaken för Hall är, att gossarne der må få en lämplig fysisk och moralisk uppfostran. Uppenbart är emellertid, att det skulle medföra stora svårigheter att lemna jorden till en arrendator och på samma gång tillgodose denna ynglingarnes uppfostran. Att sälja någon del af egendomen förefaller mig också möta stora betänkligheter. Den del, som skulle kunna säljas, är icke försedd med åbyggnader, till följd hvaraf de egentlige spekulanterna skulle blifva grannarne. Under sådana förhållanden är det sannolikt att priset skulle nedprutas derhän, att försäljningen icke kunde ske med någon egentlig ekonomisk vinst. Det är äfven i andra afseenden långt ifrån säkert, att jordens utarrendering eller försäljning skulle för inrättningen vara gagnelig. Herrarne skola betänka, att 125 (framdeles kanske 150) ynglingar der skola hafva lämpligt jordbruksarbete. Det fordras icke liten areal för sådant ändamål, och den vid Hall synes, jemförd med den vid andra dylika inrättningar, icke vara för stor.

Det är naturligtvis svårt om icke omöjligt för mig att fälla ett omdöme om anstaltens ekonomiska vård och skötsel, men mig synes likväl, att Stats-Utskottet härom yttrat sig hårdt och obilligt. Redan är af två talare påpekadt, att år 1881 framdragits; i det man sagt att behållningen då endast varit 3,147 kronor 10 öre. Detta är så mycket obilligare, som i den för kolonien lemnade redogörelse på raden före sistnämnda siffra står, att inkomsten året förut varit 10,013 kronor 54 öre. Det är minst sagt ensidigt att på sätt som skett taga denna minsta siffra. Sant är visserligen, att inrättningens kapital nu är i det närmaste förbrukadt, eller, rättare sagdt, bundet uti den inköpta fastigheten samt dess byggnader och inventarier, men jag tillåter mig fästa Herrarnes uppmärksamhet derpå, att dessa penningar sammanskjutits af enskilde personer, som efter bästa förstånd sökt använda dem till anstaltens bästa. Från dess upprättande 1876 till nu har kolonien verkat mycket godt, Under denna tid har derjemte användts till byggnader för kolonien, icke för jordbruket, mer än 86,000 kronor; vidare har bekostats underhåll och uppfostran åt alla der intagne ynglingar, och summan härför har, utöfver erhållna bidrag, gått till omkring 90,000 kronor. Räknar man verkligen *noga* och dervid

Jemväl tager i betraktande egendomens nuvarande värde utöfver skulderna, så tror jag att resultatet, äfven i rent ekonomiskt hänseende, icke skall visa sig vara så dåligt, som Stats-Utskottet låter påskina.

Understöd åt kolonien vid Hall.
(Forts.)

Jag ber slutligen få fästa uppmärksamheten derpå att i betänkandet talas om Hall såsom en *välgörenhetsinrättning*. Någon sådan är i sjelfva verket icke Hall. Den är afsedd att uppfylla ett statsändamål, icke att vara en välgörenhetsinrättning i egentlig mening. Vi hafva i vår lagstiftning erkänt statens skyldighet och pligt att tillse, det ynglingar, som begå brott, men till följd af sin ålder icke kunna straffas, varda å allmän uppfostringsanstalt intagne. Den enda inrättning, som fyllt detta statsändamål för hela landet, är Hall. Om det nu äfven af Halls motståndare måste erkännas, att Hall i detta afseende verkat utan skäligen anledning till klander, tvärt om med stor framgång och på allt sätt gagnande och nyttigt, så hemställer jag, hvilket som är lämpligare antingen att försvara möjligheten för dess utvidgning och åtaga sig det ansvar beträffande anstaltens framtida ordnande, som skulle medfölja en sådan Riksdagens skrivelse som den af Utskottet här föreslagna, eller ock att lemna sitt bifall till det ifrågavarande ringa anslaget utan att påtaga sig ett dylikt ansvar, i fullt förilitande på att styrelsen hädanefter som hittills gör hvad lämpligen och skäligen göras kan för att bringa jemnvigt mellan inkomster och utgifter, så framt nemligen anstaltens egentliga syfte derigenom icke äfventyras eller förfelas.

Jag tillåter mig instämma med Herr Nordenfelt om ogillande af motiveringen och gillande af klämman, med undantag af den deri förekommande mellanmeningen.

Herr Carlsson, Lars Magnus: Jag skall bedja att få upplysa om, att de i Utskottets betänkande såsom varande brukad jord upptagna 480 tunnland bestå till en fjerdedel af mossor och dylikt, som lemna föga eller ingen afkastning. Vidare får jag tillkännagifva, att det belopp af mellan 3 och 4 tusen kronor, som Utskottet säger Hall hafva lemnat år 1881, med hänsyn dertill att detta år var för landtbrukare i allmänhet synnerligen dåligt, icke kan anses öfver höfvan litet. Året förut lemnade, såsom den nästföregående talaren upplyst, Hall 10,000 kronor, och det är icke så liten afkastning af 360 tunnland arbetad jord.

Hvad Herr Stråle anmärkt i sak ber jag att få instämma uti. Det var så rakt på saken, att intet kan tilläggas, och jag hemställer till Kammaren, att den må behjerta och understödja denna inrättning.

Herr Stråle, Wilhelm: Om det var mig, som den ärade talaren på elfsborgsbänken åsyftade, då han talade om misstaget med afseende på Kongl. Maj:ts proposition, ber jag få upplysa att icke jag, utan han misstagit sig om mitt yttrande, som endast afsåg Stats-Utskottets förslag.

Om Utskottets motivering varit så uppstald som talaren på
Första Kammarens Prot. 1883. N:o 10. 3

*Understödd af
kolonien vid
Hall.
(Forts.)*

skånebänken öfversatte den, skulle jag icke afgifvit ett sådant yttrande som jag gjort; men motiveringen är icke så oskyldig, såsom äfven af flera andra talare visats. Att *ogilla* motiveringen är kanske väl skarpt, men att *utesluta* motiveringen i Riksdagens svar till Kongl. Maj:t är hvad jag anhåller. Jag får tillika fästa uppmärksamhet på att både hvad Stats-Utskottet anfört och hvad som under diskussionen egt rum i denna fråga icke är någon förseglad bok för vederbörande minister vid frågans behandling, och de betänkligheter, som nu visat sig, torde i allt fall vinna det afseende de förtjena.

Jag tillåter mig följaktligen värdsamt hemställa, att Kammaren, med uteslutande af motiveringen och orden: "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts", behagade bifalla Stats-Utskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade Herr Grefven och Talmannen, att i afseende på nu förevarande punkt vore yrkad delvis bifall till Utskottets förslag, dels, af Herr *Stråle, Wilhelm*, att Kammaren skulle bifalla hvad Utskottet i punkten tillstyrkt med uteslutande af orden: "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts", äfvensom af Utskottets motivering, dels ock, af Herr *Nordenfelt*, att Kammaren, med ogillande af Utskottets motivering, skulle godkänna det slut, hvartill Utskottet kommit, dock med undantag af de nyss anförda orden.

Härefter gjorde Herr Grefven och Talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till Utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf, och sedan såsom kontraproposition dervid antagits bifall till det af Herr *Stråle* gjorda yrkandet, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 8 punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles hvad Utskottet i punkten tillstyrkt med uteslutande af orden: "jemte framhållande af hvad här ofvan anförts", äfvensom af Utskottets motivering.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56.

Nej—45.

9 punkten.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 14 och 16 innevarande Februari bordlagda utlåtande N:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets nedannämnda, den 14 och 16 i denna månad bordlagda utlåtanden:

N:o 4, i anledning af väckt motion om upphäfvande af sista punkten i § 16 mom. 1 af förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862;

N:o 5, i anledning af väckt motion om tillägg till 4 kap. 55 § utsökningslagen; och

N:o 6, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser för skyddande af bi.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Lag-Utskottets under gårdagen bordlagda utlåtande N:o 7, i anledning af väckt motion om kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden:

N:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till 9 § i förordningen den 17 Maj 1872, angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting; och

N:o 9, i anledning af väckt motion om tillägg till 26 kap. 4 § Byggningsbalken.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Upplästes ett insänt läkarebetyg af följande lydelse:

Att Herr Possessionaten *Jonas Andersson* från Varpnäs till följd af sjukdom (akut ledgångsreumatism) för den närmaste tiden är hindrad att inställa sig vid riksdagen, intygas på embetsed af Karlstad den 15 Februari 1883.

P. A. Eneström,
Lasarettsläkare.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att det denna dag första gången bordlagda ärendet skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 2 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
